

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 18. у Сомбору 30. Септембра 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг, а Пријатељ србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

План учения

У СОМБОРСКОЙ СРБСКОЙ ГЛАВНОЙ ОСНОВНОЙ ШКОЛИ

за мушку децу (за 186 $\frac{1}{2}$).

(Продужено.)

ДРУГИ РАЗРЕД.

I. Наука християнска.

1). Из Науке Християнске учи се напамет цео мали катихизис, са свима у нѣму налазећима се молитвама заповестима и т. д. Сви предмети ови пре него што се за ученѣ зададу, имаю се у школи протолковати, и потом се сваке лекције испитую деца о том шта значи дотична наука на србски, и доводи се она у свезу са библичним повестима и осталим школ. наукама. Особито пак Молитва Господня и „вѣрую“ толкуе се по упутству у Школ. Листу год. 1860. но без доводеня у свезу с Псалтиром и са оним наукама, што у III. разред спадаю. „Богородице Дѣво“ и остале молитве толкую се по упутству изложеном у додатку „Спомоћне књиге за разяснявањ црквенога поњя.“ (Сомбор 1866.) Заповести Божије уче се славенски онако, као што е у катихизису великом изложено. Свака Божија заповест разяснюе се на србски, казуе се цели садржай нѣн и значенѣ на србски што се у I разреду укратко учи. Код сваке заповеди изводи се наука по ономе, како е у средињму катихизису од 30—40 стр. написано, притом се још доводи сва-

ка Божия заповест у сvezу са осталим наукама, што се у овој школи уче, особито с библичним и читаначким приповедкама, и с изреченијама из св. Писма што се овде пишу. Ово се чини особито при ученоу I. V и VIII Божие заповести. — При разјасњавању IV. Божие заповести упознају се деца с празницима, и с њиховим значењем и упућују се на достојно празновање недељних и празничних дана. Наука о св. Тайнама предаје се по ономе, како је у средињем катихизису стр. 21—26. изложено. — На последку придодaje се наука о главним добродетелима, које су смртним гресима противне; о три добродетели християнске; четири добродетели Евангелске, и о четири последња.

2). Науке Евангелске пишу деца и уче напамет, сваке недеље по једну већу ил' три четири мање. (Види Читанка за IV. разр. стр. 5—10.) Ове науке сачињавају саставни и главни део верозаконског обучавања и доводе се у сvezу са катихизисом, а притом се употребљују као најмоћније средство за негововање благих осећања, и за вршење добри дела. Осим еванђелске науке, уче се исто тако науке апостолске (IV. Чит. стр. 6) и науке из књига Соломонових и Сирахових, од сваких најмање по 20, које учитељ одабере.

3). Библичне Повести. У другом разреду уче се библичне повести старог и новог завета у библичним речма, и то сваке недеље по једна. Од старозаветних учи се 12, а од новозаветних 30. — Старозаветне уче се по ономе, како је у Шк. Листу године 1861. и 1862. приповеђено, а новозаветне по књизи: „Библичне Повести Нов. Завета у библич. речма.“ По реду пак уче се ове старозаветне повести: Створење света; Први грех и Изгнање из рая; (Шк. Лист 1861. бр. 37 и 38) Каин и Авел; Потоп, завет с Ноем, Ноеви Синови и разделење народа. (тамо бр. 39 и 40; под знаком 5. 6. 37.); — Аврамово изселенење, обећање Божие; Аврамово мирољубие, Пропаст Содоме и Гомора (бр. 40 41 под 8, 9 и 10); жртва Аврамова (Шк. Л. 1862. бр. 1. под знаком 11); Исакова женидба, Јаков и Исав (укратко по ономе како је у Шк. Листу 1862, под знацима 12, 13. и 14.); Јосиф и његова браћа; Јосиф у тавници и пред Фараоном (15 и 16); Састанак Јосифов с браћом, с оцем и смрт Јаковљева (17, 18 и 19); Мојсеово рођење и воспитање; Мојсеово призвање чудеса пред Фараоном (укратко) и излазак из Египта (20, 21, 22 и 23 све укратко); Закон Божиј, манна, вода у пустињи и остала чуда, до

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

смирти Мойсеове (25, 26 и 27 све такође укратко). — Повести Новог Завета уче се ове; Захария и Єлисавета; Благовести и рођењ Јоаново. (Библ. Пов. у библ. речма II. изданј 1, 2 и 3). Рођењ Исуса Христа (тамо бр. 4). Сретеније (под бр. 5). Мудраци и бежанј у Египет (6 и 7); Исус од 12 година (8); Проповеданј Јоаново и крштењ Исусово (9 и 10); Прво чудо Исусово и очишћењ Храма (12 и 13); Стотников слуга, олуја на мору и узети разслабљеник (бр. 19, 20 и 21); Јирова кћи и младић у Нанну; Избор и имена двајнајсторице апостола и њихово посланј; Исус парани 5000 люди (бр. 26 и 29). Усекованј Јоана кр. (бр. 28); Преображење Христово; Причта о милостивом Самарјанину (36); Марта и Марија (бр. 37.) Причта о блудном сину (43); О немилостивом богатиру и о убогом Лазару (44); О лудом богатошу, и о Митару и Фарисею (40 и 45); Исус исцелује 10 прокажених, и благосиља малу децу (46 и 47); Воскресенј Лазарево (обширно бр. 51); Марија помазује Исуса, и улазак у Єрусалим (бр. 52 и 53); Исусови одговори Фарисеима; Найвећа заповест и беседе о страшном суду (бр. 59, 60 и 64); Договор старешина, умиванј ногу и Тайна вечера (бр. 65 и 66); Исус у Гетсимани, Јудино издајство; Исус пред Каяфом. Петрово одричанј, Јудино очајанј бр. 71, 72 и 73); Исус пред Пилатом и Продом и осуђењ Исусово (бр. 74, 76); Распятие, Последнј речи Спасителъве; Нъгова смрт, погребеније и запечаћењ гроба (бр. 77, 78 и 79); Воскресеније Христово и являњ Мирносицама (бр. 80 а; и 80 б.); Исус се явля ученицима, а потом и Томи (бр. 82 и 83); Вознесеније Христово (бр. 86); Силазак св. Духа, и установленј прве обштине хришћанске у Єрусалиму (бр. 87). При ученоу библичних пѣвсти показује се слике из збирке *Aufbauungs Unterricht in Bildern. Stuttgart Schreiber und Schiel. IV. V.* Главне повести Новог Завета доводе се у сvezу с дотичним празничним данима, светковинама, црквеним обредима, духовним песмама и молитвама из Часловца, коих ученј припада такође у науку вере.

II. Србски език.

а). Читанј механично. Чита се цела I. езикословна Читанка; ученици имаю на свршетку године правилно без муцања, течно и с пажњом на знаке застаянја читати сваку србску књигу и сваки рукопис. — При читаню механичном треба колико є год могуће настоявати, да деца и разумеу оно

што читаю, али є овде још еднако прва и главна ствар вештина у течном и правилном читању.

б). Читанѣ с разумеванѣм. Ово се започне у стро-гом смислу тек онда, пошто се ученици извештбаю у добром и течном механичном читању, кое обично бива у трећем месецу, и после се до края године, особито у другом полгодию свойски израђує. На овај начин читаю се приповедке под бр. 2. 4. 7. 8. 11. 14. 18. 21. 25. 35. 37. 41. 42. и 101; Басне под бр. 45. 48. и 109; Исторична расказивања бр. 83. Кирил и Методиє; 84. Св. Стеван Неманя (не: Дом Божиј); 86 Краљ Милутин (погрешно стои у књизи св. Симеон); уз то повест о св. Сави, и о Кнезу Лазару и о пропасти царства србског на Косову, кое учитель лепо приповедати има. Далѣ из Читанке бр. 96. 97. 98. и 99. Помоћу ових приповедака упознаю се деца с најкраснијим хришћанским и грађанским врлинама, и из њих се науче понизности, уредности, благоме обичаю, трудољубивости, почитању старијих, слоги, родољубио, верности к цару и отачбини и т. д. За читанѣ с разумеванѣм употребљую се и ова дидактична поучења: „Светлост сунца (бр. 19); Одлазеће и долазеће тице (бр. 28); Најболѣ зачине (бр. 30); Моє и твоє (бр. 44); Вртар (бр. 57); Гиѣздо (бр. 61); Две висибаве (бр. 64); Време, годишња времена с разговором о празницима; Дневно доба (бр. 65. 66, и 67); Домовина и Отачбина (бр. 82); Врт (бр. 70); и Животна (79). Од описанија читаю се поглавито: Коњ (62); Патка (63); Човек (бр. 103, 104, 105, 106, 107 и 108. Но осим тога имаю се у овом разреду обашка наочигледно упознавати деца са природом, што их окружава, посредством науке гледаня, мишленя и говора, о којој ће мало ниже реч бити.

в). Наука гледаня мишленя и говора. За упознати децу с природним производима, што се у околини налазе, нужно є, да се ови предмети деца поединце показују, и да се о њима с децом разговор води, те тим да се упознаду с изгледом, величином, бојом, и осталим свойствима и особинама дотичне ствари и с користи, коју од нѣ имати можемо. Овде се дакле продужує наука гледаня, мишленя и говора, што є у I. разреду започета, и њоме се полаже темелъ знању природописном, природословном и земљописном. За спо-моћну књигу при овом послу има учитель: „Велико упутство за предаванѣ букварских наука,“ њз ког се брижљиво при-прављати и сваке неделѣ по єдну лекцију предузимати има, —

поделѣно на четири полчаса. Првог полгодия учи се из науке гледаня ово: Домаће животинѣ, лекция 13. (Поделѣно на две неделѣ, едне неделѣ само домаће сисавце, успоред с бр. 62 из I. Читанке „Конь;“ а друге неделѣ домаћу пернату живину — види стр. 91 и далѣ — успоред с бр. 63 из исте Читанке); Дрва, л. 18. — Ово предузети валя ако е могуће у шуми где има дрва. Успоред иде из Чит. приповедка бр. 48 Лица — Растињ, л. 14. успоред се чита из Чит. бр 4 и 69. Материяли за куће, л. 15. — Здания, лекция 21 уз бр. 82 Чит. — Тице л. 22. уз то се чита из Читанке бр. 15. 28. и 61. Шумске животинѣ л. 17. Зверови л. 191. уз то бр. 77. Гадови или амфибие л. 26. Рибе, л. 27. — Другог полгодия ради се ово: Познаванѣ свога места и околина места. Ово служи за темель земљописной науки у нар. школи (види Шк. Лист под. 1865. бр. 15. чл. I.), успоред са читанѣм из читанке бр. 51. 55. и 56. и с лекциом 30 из науке гледаня. — Прва ова наочигледна наука из земљописа, учи се цели месец дана и потом се до края године повторава. Далѣ се предузимаю: Польски усеви л. 23, уз 112 бр. читанке. и ратарски алати л. 24. — Зелѣ и вариво л. 20; воће л. 28 успоред с бр. 18 и 70; овде се има деци показивати, како се воће негуе и каламе; — шипрази л. 29; ситније животинѣ л. 31. успоред с читанѣм бр. 75 из прве Читанке о пчели; цвеће л. 32. — Тело човечие л. 25 успоред са 103. 104. 105. 106. 107. и 108. броевима из Читанке. Сматраню и разговараню о овом предмету има се најманѣ месец дана посветити, са особитим обзиром на науку о чуваню здравля и благога обичая што се у лекци 25. излажу. — Небо л. 33. успоред с бр. 51. 52. 53. и 54. из прве читанке.

г). Народне песме. Читаю се и уче напамет ове народне песме: Св. Сава; Царица Милица и Владета войвода; свих пет одломака косовских песама; Како се крстно име служи; Пропаст царства србског, и оранѣ Кралѣвића Марка. —

д). Писанѣ. На почетку године поново се исписую потезови и писмена мала и велика зарад дотериваня у лепом писму. Потом се свако последодне пишу изречения из св. писма, и то само по едно Еванѣлско, ил Соломоново и Сирахово (види Читанка IV. први одсек). — Још се сваке неделѣ по еданпут по диктираню пишу речи и изречения из земљописа и поведнице (види бр. 13. и 15. Школ. Листа). — За домаће упражненіе задае се деци сваке неделѣ да препишу по едан

малени предмет из своѣ читанке. — Осим тога уче се првог полгодия писати, познавати и считавати латинска мала и велика писмена, а другог полгодия вештаю се и у писаню с латинцом онако, као што Хрвати и Срби западне цркве пишу. —

в). Ёзикословљѣ. — Распознаванѣ самогласа и сугласа; правилно раставлянѣ речи на слокове; речи просте и сложене; предречице и дометци; имена суштна или именице и код ових род и брой; личне заменце, глаголи, и код ових лица, брови; три главна времена: Садашњост, прошлост и будућност; заповедни и неопределени начин; приложна имена или придеви, и присвојне заменице: мой, твой, свой. Граматично расчленяванѣ ових делова говора на изреченија што се диктандо пишу, и на неколико предмета из Читанке. Ово се предузима само последня 3. месеца. Осим тога успоред са лекцијама из науке гледаня, предузимати валя првог полгодия сваког месеца по едну, а другог по две од оних лекција из науке гледаня стр. 222—241 Вел. Упутства, и тако наочигледно упознати децу с бояма, обликом и свойствима, и радовима. Уз ове лекције врло сгодно да се деца поям о приложним именима и о глаголима.

III. Часловац.

Часловац се употреблюе за вештанѣ у механичном читаню и у разумеваню славенског ѣзика, па познаваню молитава и главних псалмова што се у цркви и у домаћој богомољи употреблюю. Главна е цель ове науке пробуђенѣ и снаженѣ осећаня побожности и любви к св. православию. По томе дакле часловац припада у подпуном слисду к науци вере као саставни део нѣзин. —

1. Ради вештаня у механичном читаню, прочита се за годину дана цео часловац, узимаюћи сваке неделѣ с почетка по едну а после по две стране преко неделѣ, и задаваюћи лекције за вештанѣ у читаню код куће. При читаню има се особито пазити, да се деца науче у колико е више могуће правилном удараню гласа сходном сръбском произнашаню речи (а не противно, као што се у старие доба учило).

2. За читанѣ с разумеванѣм употреблюю се ови предмети: Царю небесный; Трисвето; Вѣрѣю; Се жених; Иже на всякое время; Владико Боже Отче; Возведох очи мои; Помяни Господи, Глубиною, Со святими упокой; Помяни Господи въ надежди

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

воскресения; Спаси Господи люди твоя и др. Боже, боже мой (стр. 16.); Господи услыши молитву мою (стр. 19.); Слава тебѣ показавшему (стр. 20). Благословен еси Христе; Скорое и извѣстное утѣшеніе; Надежда и предстательство. — 16. Помилуй мя Боже (стр. 4); Благослови душе (стр. 33); Хвали душе (стр. 34). Благословлю Господа стр. 36). Блаженства, Предстательство, Всесвятая Троице, Боже и Господи сил (стр. 32). Владико Господи Исусе (стр. 41); 23 Господи возвах (прва четири стиха, и накраю почевши од „Изведи из темници“); Свѣте тихій; Сподоби Господи въ вечерь; и Нынѣ отпускаеши (стр. 48); Преславная и Упованіе (стр. 54).

Сви ови предмети протумачени су у Школ. Листу 1859. стр. 438; 353; 449; 599; 614 и 322. и год. 1861. стр. 17 и др. Такође много од овога има разяснѣно у књижици: Изясненіе Литургіе вечерня и ютреня. —

3. За ученѣ напамет, имаю се давати деци само они предмети, кои су најпре добро протумачени. Сва деца имаю до 20 маньих молитвица из часловца напамет научити, кое се потом у школи као школске молитве употреблюю, а по учительвом упутству имаю их деца и на дому ютром и вечером за богомолу редом употреблявати.

IV. Немачки език.

Првог полгодия уче се писати и познавати најпре латинска мала и велика па онда немачка мала писмена, една и друга сравњивајући с србским, и изговарајући их као гласове, дакле l' s' t' sch' а не: „el, esz, te, eszcieha и т. д. уедно уче деца познавати штампана мала латинска и немачка писмена и вештабаю се у читаваню са штица, и из нѣмачког буквара (са србским тумаченѣм) од стране 3—7.

Другога полгодия читаю све лекције из немачког буквара, кое им учитель по упутству у буквару изложеном тумачи. Сваку реч преписую деца немачки с немачким и латинским словима; изнају србско значенѣ у приложеном речнику, и науче напамет како немачку реч, тако и нѣно србско значенѣ. Исто тако се и свака немачка реченица из буквара тог прочитати, преписати, превести и научити мора, тако да кад учитель запита, шта дотична немачка реч или реченица значи, дете мора умети казати значенѣ на србски.

V. Рачун.

Прво полгодие. Сабиранѣ одузимањѣ, растваранѣ, множењѣ и деленѣ напамет у бројном простору од 10—100 понавља се

и вештина у рачуку са тим броевима код све деце дотерује се, уз то се сваки други дан ради писмено сабиранѣ и одузимањѣ. Овај посао заузима прва два месеца. Множењѣ напамет и на табли, од 1—100 с практичним изучењѣм таблице множења и мале питагорине таблице. (Штице XI. и XII.). Деленѣ напамет и на табли у том истом простору броева. Познаванѣ и написиванѣ броява од 100—1000. — Вештбанѣ у написивању и подписивању десетица, и стотина. Прва три месеца употребљоје се рачунаљка и штице.

Друго полгодје. Вештбанѣ у написивању и подписивању стотина и хиљада. Сабиранѣ; одузимањѣ, множењѣ и деленѣ напамет и на табли у броевном простору до 1000 и даљѣ. — Ови послови иду сваки наобашка по едан месец дана. Деленѣ учи се само с едничним делителѣм. (Види Методика рачун напамет III. одсек §. 30—41; и књига упр. у рачуну за сеоске школе §. 1. 2. 3. 7.—28.) — Вештбанѣ у познавању делова од форинте, центе, фунте, рифа, хвата и осталих мера (види Мет. рачуна напамет §. 43. и Додатак к књиги упр. у рачуну).

VI Појанѣ.

Први месец вештбају се деца у испевању шкале, и уз то повторавају мелодије што су у I. разреду учили. Затим уче: Тропар Аранђелски, Ваведенски, Николаевски, Божићни с кондаком, Богојавленски, св. Јована, св. Саве, Сретения, Часнога крста, цвети, Ускршњи с' икосом, кондаком и стихиром: „Воскресение твоје Христе Спасе;“ Ђурђевски, Спасовски, Духовски, Иваньски и Петропавловски. Осим тога науче воскресне тропаре 8 гласова, и песму св. Савску.

Крава.

(Едно предаванѣ из природописа уз Читанку у III. разр. гл. Сомборске србске школе од Ј. Б. учитеља.)

II.

(Продуженѣ из бр. 16.)

Пошто се крава са свим подробно опише, онда се истим начином описује коњ, и по овом се личенѣ и различѣ између краве и коња тражи одприлике овако:

а.) Описивањ коња и сравњивањ с кравом: Коя је животиња налик на краву? Деца ће одговорити: Во. А има л' још која? — коњ. Е добро! Сад ће те ми моћи лакше казати најглавније делове коња! — глава, врат, труп. Па сад се испитује како сваки од тих делова изгледа, и шта на сваком делу има, одприлике онако, као што је напред код краве поступано. По овом се сравњује крава с коњем. — у чему је коњ налик на краву? — у томе, што се види да подеднако изгледају, што се виде на коњу многи телесни удови, које и крава има, н. пр. глава, врат, труп, четир ноге; уста, очи, уши; обема је тело длаком покривено. Из нутра обое имају кости, мяса, црвену и врућу крв, и т. д. А у чему се разликује коњ од краве? — коњ има гриву, а крава нема; коњ нема рокове, а крава има; у краве су веће уши него у коња; коњска снага лежи у грудима, а крава у врату, зато се крава у јрам вата; коњ има на стопалама кошите, а крава расцепљене пашке; у коња је реп сав од гриве, а у краве само с края; крава прежива, а коњ непрежива и т. д.

б.) Рана. Коя је коњска рана? — (трава, сено, кукурузовина, слама житна и зобна; зоб, кукуруз). — Добро! ал која је најбоља рана за коња? — зоб, сено, сечка и трава. какву треба зоб коњма давати? — здраву чисту добро изрешетану, може се и прекрупити ил добро наквасити. Зашто тако? — (више остане у телу иначе изиђе жива). Добар газда, децо! даје своим коњма мером рану; тако на дан даје 10 фунти зоби и толико сена. Ђете ли чули шта се још у сено меша? — со. А зашто? — (од ње добијају лепу сјайну длаку). Какво треба да је сено? Коя је вода најбоља? — (пијаћа не сланача). И у томе погледу добар газда се реда држи; он јутром пре, поднем и вечером после ране поји. Какова треба да је штала? — чиста, видна, пространа, сува и промайна. Како треба држати платине, јасле, валов из ког воду пију? и т. д.

в.) Корист. Сад ће нам Миливој казати, од какове нам је користи коњ? — (коњ оре, врше, вози и т. д.). Коњ је заиста човеку од врло велике потребе и ползе. Мало има људи, а да се помоћу њиновом неслуже и неиздржавају; зато треба на коња врло пазити, чувати га као себе сама. Од које се године почињу коњи за рад употребљавати? (од треће године, кад на своју снагу стану; ер иначе неваља никад). Како треба с њима у раду поступати? (неваља их тући, ни брзо и дуго у раду терати, нити на њих много натоваривати; ер и он се

прекине па пре угине). — Кои люди зло поступаю с коњма? (пиянци). Ови их свежу за стуб крчме и ту дреждећи дочекаю зору; грубияни их бию, а то све неваља, то е нечовечно! — Да шта е најглавније при држаню коња? — С коњм валя добро и благо поступати, ер онда постане коњ миран, покоран; постане сасвим добре ђуди; онда и веран газди буде; — иначе се разгоропади и узиогуни, уеда, вура се, неће да креће, нит еднако да вози. — Да л' се коњ може чему обучити? Би л' знао казати још коју моћ душе њихове, осим те научљивости? (осетљив е. пажљив, радознао, позоран, честољубив). Шта раде люди с коњима, кад с пута дођу? Од чега се још чува коњ? Како се именуе коњ прне длаке? како онај бели? и т. д.

Доста смо се већ о крави и коњу разговарали; дай да видимо, шта још и у нашој србској читанци о „крави“ стои. Нађите друго одделенје; број 51. Какав е ту наслов? (крава).

Учитель. Читай Воине! — (Воин чита све до прва одсека.

Уч. Стани! Шта се онде за краву каже? Шта има доле на ногама? А какви су папци? Шта ради крава с раном кад ю прогута? —

Уч. Нека далѣ чита Живоин! (Живоин прочита други одсек).

Уч. Шта добијемо од краве, кажи Миливос? Какав е то занатлија „тимар?“ (што коже чини). Тај занатлија овде се зове обично „ледер“ а у Срему „табак,“ али најболѣ га можемо чи то србски звати овако: усмар или кожар. Запамтите те обадве речи, па одсада тако зовите ледера. —

Ето дечице ми описасмо краву, проразговорисмо се о њој и читасмо из читанке — а узгред сравнисмо још краву с коњм; чули сте још како валя краву и коња држати и неговати, за моћи се њима што болѣ и дуже користити. Ово треба добро упамтити, и код куће казивати, а кад одрастете и Бог вам да, да можете било краву или коњ држати онда тако с њима поступајте. —

После овога долази читанѣ и приповеданѣ приповедке, која е у П. Читанци под истим броем почевши од трећег одсека изложена. —

Одговор учитеља

на писмо свога нѣгдашнѣг Ученика „Драгутина.“

Премили мой Драгутине,
млади крину из Божіег врта!

Твоє, пуно за мене утѣхе писмо из Пожуна примио сам. И ово колико ме є обрадовало, толико ме є и изненадило. Єдног и другог узрок у томе лежи, што ми течаєм времена, за єдну подпуну годину, јошт ништа писао ниси. Ово ми є повода дало мислити, да си здраво занят трудом, бавећи се са приуготовљаванѣм за полагањѣ правдословног доктората, и радуєм се сине, што си и тај задатак єдном већ срѣтно рѣшио. Ја ни помислити нисам могао на штогод друго, што би ма и најманю сѣнку бацити могло на племениту душу и благородно срце твоє, коє ти у млађаним грудима јошт живо куца, за сладку успомену нѣгдашнѣг, око твоє душевне просвѣте отчински лебдећег, учтеља твога.

У премилом писму твоєм, изливаш благодарна чувства за положени ми труд мой, укоренявајући у нѣжном срцу твоєм клицу побожности и благонравия; а ово є сине, за мене велика утѣха! Утѣха ова доволно ме за мой мали нѣгдашњи труд награђує. И обратно: награда ова увѣнчава труд мой у томе, што сам срећан и спокоян у старости, те у миру са задовољством проводим, од превѣчности избрѣвне и за живот опредѣлене ми дане.

Душо! твоє є писмо пуно врлина и лѣпе материе, на коју одговарати треба! Зато ћу га и на двѣ части подѣлити морати. У првој части одговараћу ти на твоє писмо у обште; друга пак част садржава ће одговор относно желји твојој, о науки хришћанској. И желио би сине! што болѣ могу са одговором моим, да задовољним любопитство твоє.

І.

Уздигући мене мили Драгутине! у живим топле благодарности изражаима, узвисио си себе, и танкост виспрених, душевних и сердечних чувства твоих, силно си обяснио. Ако мени која добродѣтель и која похвала припада, што сам благо сѣме сѣјући, труд мой полагао, да у младо срце твоє религиозно

чувство засадим, и ту га укореним; то се заиста и теби за не мању добродѣтель приписати има, што си га у благу земљу побожне ти душе примио, гди е очевидно сто пута богатим уро- дило плодом. Слушајући рѣчи учителя твога, слушао си рѣчи самог св. Апостола Павла, кои се у писму своме на Еврее овако изражава: „Повинујте се наставницима вашима и покоравайте се; они бдию о душама вашима, желећи одговор дати, да с радошћу то чине, а не уздишући.“ (Гл. 13. сх. 17.)

Слушајући моје на твоју собствену срећу односеће се рѣчи, сазидао си себи дом у духу светом, под кога е кров, спасавајући нас Господ, главу своју подклонио; а у овом опет блага душа твоя вѣчно спасение налази. Дом овај добродѣтели у души твојој, у коме се Господ настанио, знај, да ти га е Господ и сазидати помогао, пак због тога, нитко га више ни порушити не може, као што и св. мати црква пов: „Ако Господ несазида дом добродѣтели, заман трудимо се; а душу нашу покривајући нитко неразори град.“ Свету ову храмину сазидану помоћу Господа у блаженој души твојој, споређуем ја оној притчи испушителя рода човеческог у св. Евангелију Матея, гди вели: „Сваког оног, кои слуша рѣчи моје и испуњава их, уподобљавам ја мудроме мужу, кои е дом свој на каменитој стѣни назидано, на кои падаше киша и потопљаваше га вода, дубајући вѣтрови удараше на њ и он се обдржа; ер е сазидан био на тврдом камену.“ (Гл. 7. сх. 24—25.)

Сазидано си дом добродѣтели у благој души твојој, ово послушношћу, коју си мудрим и отчинским савѣтима наставника и учителя твоих, при ученоу страних езика и школских предмета, покланяо; ово силом преимућства, кое си християнској науки над свима другим наукама отдавао; ово посма- транѣм природи, која е заиста по твојој изказу: Огледало, на коме супрот маленкости твојој стои створитель вселене и срдцевѣдац наш Господ. Како све ово, тако и диплома докторска, не само да е задовољила любопитство моје, о твојој, и у тој струци наука, учинѣном успѣху, него е јошт отчинској и искреној жели мојој савршено одговорила. Ово ти са усхићеним срца мога задовољством изяснявам.

Али чедо! поред свију ових на похвалу ти душе служећих добродѣтели, јошт една те особито краси, а та е: „Признаванѣ и благодарност према учителю твојој.“ Ово ти е светињу душе твоје силно обасјало. Ту се показало сине! да е између множине ученика, око коих сам толико исто, колико

и око тебе труда полагао: „Много било звани, а мало избрани.“ (Мат. гл. 22. сх. 14.)

Немислим за све, кои учительима благодарност явно неочитую, да су и неблагодарни. Не, они могу у срцу благодарни бити, но са ђутанђм само ограниченост ума свог показую; показую да нису духовно узвишени, но колико земна само низко пред очима имаю, толико дакле умом и схваћаю. „Духовно узвишен само, — духовна цѣнити разумѢ.“ Ово не моѢ собствене, но твоѢ похвале ради овдѢ напомињѢм; ер си жельи СпасителѢвой сходно одговорио, уподобивши себе ономе едном између десет прокажених, кои се сам повратио, да благодари Господу за изцѣленіе. Тада га е Господ запитао: „Небияше ли вас десет, па да гди су јошт девет? (Луки гл. 18. сх. 17.)

Благодарност е велика добродѣтель; неблагодарност пак најцрнїй порок у очима свѣтом евангелске истине просвѣште-ног свѣта. Неблагодарност према своим наставницима и учительима ест грѣх смртни и неопростителни, као што нас учи морално богословіе, ер се противи закону десетословия.

Найбогомудриі међу апостолима Павле, кога св. црква похвалом вселене назива, у писму своме Солунянима, да благодарни према учительима буду, овако препоручуе: „Молим вас браћо! познайте оне, кои се за вас труде и предстојећи вам у Господу наставляю вас; и имајте их у преобилной любви за дѣла њихова.“ (I. Гл. 5. сх. 12.) А у писму на ЕвреѢ вели: „цѣлуйте све наставнике ваше.“ (Гл. 13. сх. 24.)

Ово св. Апостол пише, као ученик небесног учителя; као Апостол Христов, кои се сав учителю своме посветио, и кои ово говорећи, имао е пред очима неблагодарност Еврейску, према учителю свѣта. —

Но ово говори он и као учитель, кои е учећи народ разпространявао науку божанственног учителя нашег; па поганике и язичнике на вѣру христьянску обраћаюћи, пне се большой награди ни надати могао, до оной истой, кою е и вселене учитель искусно. И заиста круном неблагодарности, и вѣнцем мученичества увѣнчан, горку чашу грозне смрти испити мораде.

Нек се нечуде дакле они добри учительи, кои мѣсто благодарности, — неблагодарност од люди искусити мораю. Прочимо само повѣстницу свѣта, пак ћемо видити, да су најревностниі учительи, најзаслужниі за отечество мужеви, за добра дѣла своя, главом платити морали.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Први на земљи мудрац, Сократ, како е прошао са животом своим? како Јулиј Цезар, Цицерон, Сенека, Праведни Аристид и многи други, кои су за род и отечество заслужени били? Ови примјери засвјдоћавају истину оних рѣчих; „Неблагодарност е награда свѣта.“

Ако итко дакле сине! то заиста учителя благодарност заслужују, ма да труд њиов свагда и није најбољим успѣхом увѣнчан. Они благодарност заслужују по томе, што дужност своју равностно и точно извршују. Они науку своју предају написану не чернилом, но духом Бога жива, не на скрижалима камена, но на скрижалима срдца. (II. кор. Гл. 3. сх. 3—5.) Учителји благодарност заслужују баш ако се у свачему жељна цѣл свагда и непостигне; ер се ово учительима за зло приписати неможе; но онима, кои животињским начином живот проводећи, осквернюю благо сѣме разумне човечие душе, произвольним своим неваљалством. Овдѣ не разумем дѣцу, но одрасле ученике, кои се онако владају, као што их е вѣшто перо панчевачког г. дописника у Србобрана броју 68 и 69. описало.*) Ови младићи неће да чују мудрог старца Гелерта рѣчи, кои овако говори:

„Ich bin ein Greis, der nicht vergiebt,
Daß er einst jung gewesen ist;
Ich liebe Jünglinge die wissen,
Daß sie einst Greise werden müssen.“

Неће да чују Еклисиаста (Гл. 11. сх. 9), кои говори: Весели се младићу у твојој младости, и нек ти е срдце добре волѣ у годинама твоје младости; но у сред твог весели незаборављај, да е рука каменосѣчца можда већ изсѣкла плочу, која ће јошт у овој години твој гроб покрити.“ (Из слова преосвештеног Евгенија, Архиепископа Астраханског, у књижици „повѣст о првом вселенском сабору“ печатаног).

Учителји обично по могућству душевних сила своих приносе умни дар на жертвеник просвѣте ученика своих, па због тога дарователя пре, него и сам дар благосиљати треба. Дар овај спада у круг дѣла милости духовне, кои се свагда даровима милости тѣлесне предпостављају. Ал ипак заборавити

*) Да л' су уредници срб. листова овај допис врлог г. сачинителя проучили, па ако су, зашто га по жељи, његовој, а не корист младежи, дакле на корист будућег Србства ер на млађим свѣт остав, не препечаташе? Застава, Напредак па и Београдске новине, треба ово да учине.

не треба, да едни и други благодарност заслужую, ма да се духовна пића, по преимуществу светињѣ свое, свагда тѣлесној предпоставля. Сами слепци наши пѣваю, да треба почитовати ранителя, као и родителя. А да какву благодарност треба онима да отдамо, кои су живу свѣтлост зажегли у души нашој, која ће овога па и послѣ овога свѣта јасно свѣтлећи, свѣтло и безсмртно име за нама оставити.

Небесни учитељ наш учи нас, да будемо мудри, као змија, а цѣли као голубови. Науку ову, у нѣке е люде сама природа улила; у нѣке пак поставляю учитељи и писци различних моралних књига ову, за сретни основ земнога живота; за основ вѣчне славе у болѣму свѣту, у величественом Сиону божиег града горниѣг Ерусалима, кои е основан у небесном раю, небесног истока.

Знам да ћеш ме запитати млади крину из божиег врта! а кои су то люди, кои су овога свѣта сретни, — и кои се вѣчноме животу надати могу?

Они чедо! кои су са својом судбином задовољни, — сретни су они, кои у дане печали свое, кад им е душа притиснута свакојаким црним слутњама, и кад им горке бриге са очию сладке санке разтерују, имаю у себи самима довољне саветнике, па са тим нелишавајући се потребних средства, за своју собствену утѣху, — повраћаю спокойство души својој, ти се вѣчноме животу надати могу. Такове не наводи отчајание на завист, омразу и подобне незгодне пороке према людма, кои од нѣх болѣ живе, и од коих би с правдом или неправдом помоћи изгледали.

Надајући се сине! да сам дужности мојој задоста учинио, завршует прву част писма мога; а у другој трудићу се у погледу на науку хришћанску, да задовољим любопитство твоје. Здравствуй Драгутице, пѣгдашњим Учителю твојем.

На вѣнци Фрушке Горе 1. Мая 1866.

Школске вести.

УЧИТЕЉСКИ ЗБОР. У Темишвару држан е 22 Августа о. г. први учитељски збор под председавањем преч. г. проте и окружног школског надзорника Василија Табаковића, а у присуству свештеника учителя и школских старателя из округа темишварског. Госп. председник отворно е збор подужом беседом, у којој е разложио шта су учитељски зборови, и шта се кроз њи постићи намерава, пак напоменувши

нако остали народи с којима живимо неуморно раде на просветном пољу, коме е раду едни и најтврђи основ: добро уређана народна школа; навео е да и нама тим путем поћи и све силе напрегнути валя, за моћи се успоредити са другим у просвети напредниим народима. —

Збор едногласно уважи овај предлог, но уедно примети, да ће састанци ови теретни бити станю чланова збора због трошкова путних, и тако би закључено, обратити се с молбом на в. кр. угар. нам. Савет, да би се обштинама наложило, да путни трошак давати имаю свима онима кои на учительске зборове долазе. (Саобштено).

ПРИПРАВЛЯНЉ ЗА ВАСПИТАТЕЛЬКЕ И УЧИТЕЛЬКЕ. За учинити задоста прекој потреби и приправити женске наше за васпитательке у учительке, започета су 25 Јулиа на св. Анну педагогично-дидактична предавања у србском училишту Сомборском. Приправница има шест, од којих неке већ имаю дозволенћ од кр. нам. Савета угарског за приватно полагањ учитељског испита. Досада су оне врло добро у наукама напредовале, и надати се да ће све у станю бити до свршетка идуће школске године учитељски испит положити.

ПОКЛОНИ УЧЕЊОЈ СЕ МЛАДЕЖИ СРБСКОЙ. Нђгово Високопреосвештенство Г. Лукиан Николаевич Владика Горњокарловачки имаю е милост поново наредити, да се о нђговом трошку младежи србской што се у реалкама Петриньской и Госпињской учи, Школски Лист од почетка ове године шалћ. — На овом племенитом дару, у име дотичне младежи и нђхових вђроучителя Преосвештеню добротвору младих учењих се Србаля најтоплиа синовня благодарност овим се изјавлюе.

ПОПРАВКА. У I. писму из Кіева, што е у 14. броју Шк. Листа печатано увукле су се две погрешке, една е на стр. 217, где валя овако поправити: „Семинария се учи 6 година (а не 7), а за ступањ у семинарию припремаю се ученици у духовном училишту, коє се зове „бурса“ и то би се могло споредити са нашим дољном гимназиом.“ Друга е погрешка на стр. 218, где овако поправити валя: „Обично на бдњияма у академиской цркви служи Архимандрит са шест свештеника и два ил три ђакона, а гдекој пут служи с Архимандритом до 12 свештеника.“

Овим се оддужуемо онима, кои су за лањску целу годину бившем уредништву Школ. Листа платили.

Издає и уређує Никола Ђ. Вукићевич.

Брзотиском Андриє Вагнера и друга.